OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO PAOLA MENGOZZIEGO przedstawiona w dniu 16 września 2010 r.[1]

I — Wstęp

1. Niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym został skierowany przez Symvoulio tis Epikrateias (radę państwa) (Grecja) i dotyczy oceny zgodności z prawem Unii przepisów krajowych, które dzielą obszar produkcji suszonych winogron korynckich na różne rejony, wprowadzają zakaz przepływu suszonych winogron pomiędzy niektórymi z tych rejonów i ustalają enumeratywną listę portów, z których omawiane suszone winogrona mają być wywożone.

II — Ramy prawne

A — *Prawo Unii*

1. Prawo pierwotne

2. Artykuł 29 WE stanowi, że „[o]graniczenia ilościowe w wywozie oraz wszelkie środki o skutku równoważnym są zakazane między państwami członkowskimi".

3. Artykuł 30 WE stanowi, że „[p]ostanowienia artykułów 28 i 29 nie stanowią przeszkody w stosowaniu zakazów lub ograniczeń przywozowych, wywozowych lub tranzytowych, uzasadnionych względami moralności publicznej, porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego, ochrony zdrowia i życia ludzi i zwierząt lub ochrony roślin, ochrony narodowych dóbr kultury o wartości artystycznej, historycznej lub archeologicznej, bądź ochrony własności przemysłowej i handlowej. Zakazy te i ograniczenia nie powinny jednak stanowić środka arbitralnej dyskryminacji ani ukrytych ograniczeń w handlu między państwami członkowskimi".

4. Na mocy art. 32 ust. 1 WE: „[r]ynek wewnętrzny obejmuje także rolnictwo, rybołówstwo i handel produktami rolnymi. Przez produkty rolne należy rozumieć płody ziemi, produkty pochodzące z hodowli i rybołówstwa, jak również produkty pierwszego przetworzenia, które pozostają w bezpośrednim związku z tymi produktami".

5. Ustęp 2 tego samego artykułu stanowi, że „[z] zastrzeżeniem odmiennych postanowień artykułów 33–38, zasady przewidziane

1 — Język oryginału: francuski.

w celu ustanowienia lub funkcjonowania rynku wewnętrznego stosują się do produktów rolnych".

6. Na mocy art. 32 ust. 3 WE produkty rolne są wymienione na liście, stanowiącej załącznik I WE, która w dziale 8 zawiera „Owoce i orzechy jadalne; skórki owoców cytrusowych lub melonów".

7. Artykuł 34 WE ust. 1 i 2 stanowią, że:

„1. Do osiągnięcia celów przewidzianych w artykule 33 ustanawia się wspólną organizację rynków rolnych.

Zależnie od produktów organizacja ta przybiera jedną z następujących form:

a) wspólne reguły konkurencji;

b) obowiązkowa koordynacja różnych krajowych organizacji rynkowych;

c) europejska organizacja rynkowa.

2. Wspólna organizacja, ustanowiona w jednej z postaci przewidzianych w ustępie 1, może obejmować wszelkie środki konieczne do osiągnięcia celów określonych w artykule 33, a zwłaszcza regulację cen, subwencje służące produkcji i wprowadzaniu do obrotu różnych produktów, systemy magazynowania i przewozu oraz wspólne mechanizmy stabilizacji przywozu i wywozu.

Wspólna organizacja ogranicza się do osiągania celów określonych w artykule 33 i wyklucza wszelką dyskryminację między producentami lub konsumentami wewnątrz Wspólnoty.

Wspólna polityka cenowa powinna się opierać na wspólnych kryteriach i jednolitych metodach kalkulacji".

2. Prawo wtórne mające zastosowanie do produkcji suszonych winogron korynckich w chwili powstania sporu toczącego się przed sądem krajowym

8. Rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/96 z dnia 28 października 1996 r. w sprawie wspólnej organizacji rynków przetworów owocowych i warzywnych (zwane dalej

„rozporządzeniem nr 2201/96”) [2] przewiduje w art. 1, że wspólna organizacja obejmuje między innymi winogrona suszone [rodzynki] (kod NS 0803 20).

3. Prawo wtórne mające zastosowanie do chronionych nazw pochodzenia

9. Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1549/98 z dnia 17 lipca 1998 r. uzupełniające załącznik do rozporządzenia (WE) nr 1107/96 w sprawie rejestracji oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia zgodnie z procedurą określoną w art. 17 rozporządzenia Rady (EWG) nr 2081/92 [3] umożliwiło rejestrację nazwy „Κορινθιακή σταφίδα Βοστίτσα (Korinthiaki Stafida Vostitsa)” jako chronionej nazwy pochodzenia (zwanej dalej „ChNP”).

10. Rozporządzeniem Komisji (WE) nr 483/2008 [4] z dnia 30 maja 2008 r. rejestrującym niektóre nazwy w rejestrze chronionych nazw pochodzenia i chronionych oznaczeń geograficznych [Σταφίδα Ζακύνθου (Stafida Zakynthou) (AOP), Miód wrzosowy z Borów Dolnośląskich (IGP), Chodské pivo (IGP)], oznaczenie „Σταφίδα Ζακύνθου” („Stafida Zakynthou” – rodzynki z Zakynthos) zostało zarejestrowane jako ChNP zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 510/2006 [5].

B — *Uregulowania krajowe*

11. Ustawa 553/1977 dotycząca środków ochrony i wspierania wywozu suszonych winogron korynckich i innych kwestii z tym związanych (FEK A’73) (zwana dalej „ustawą 553/1977”) dokonuje rozróżnienia pomiędzy poszczególnymi rejonami, w których w Grecji produkowane są suszone winogrona korynckie, i określa warunki przepływu i wywozu tych suszonych winogron.

12. W szczególności art. 1 stanowi:

„1. Obszary uprawy odmian winogron na suszone winogrona korynckie podzielone są na:

a) rejon A, który obejmuje podprefekturę Aigialeia i dawne gminy Erineo, Krathida i Felloj w departamencie Achaja oraz departament Korynt;

2 — Dz.U. L 297, s. 29.
3 — Dz.U. L 202, s. 25.
4 — Dz.U. L 141, s. 11.
5 — Rozporządzenie z dnia 20 marca 2006 r. w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych (Dz.U. L 93, s. 12).

b) rejon B, który obejmuje departamenty Zante i Kefalonię, wyspę Lefkada, departament Ileia, departament Achaja (za wyjątkiem podprefektury Aigialeia, dawnych gmin Erineo, Krathida i Felloj) oraz departament Mesenia.

2. W rejonie A zakazany jest przywóz, magazynowanie i konfekcjonowanie suszonych winogron korynckich pochodzących z rejonu B oraz następnie ich wywóz za granicę.

3. Zezwala się na przywóz do rejonu B suszonych winogron korynckich pochodzących z rejonu A oraz wywóz tych suszonych winogron po wymieszaniu ich z suszonymi winogronami z tego rejonu z zastrzeżeniem warunków określonych w art. 2 ust. 3 i 4 niniejszej ustawy.

4. Zakazany jest przewóz i konfekcjonowanie suszonych winogron korynckich z podprefektury Aigialeia i dawnych gmin Erineo, Krathida i Felloj w departamencie Achaja do departamentu Korynt i odwrotnie".

13. Artykuł 2 przewiduje:

„1. Opakowania zawierające suszone winogrona korynckie produkowane w rejonie A, które są konfekcjonowane w tym rejonie i przeznaczone na wywóz, muszą być obowiązkowo oznaczone literą »A« oraz oznaczeniem:

a) »ΒΟΣΤΙΤΣΑ« (»VOSTIZZA«) w przypadku suszonych winogron korynckich produkowanych w podprefekturze Aigialeia i w dawnych gminach Erineo, Krathida i Felloj departamentu Achaja, konfekcjonowanych w tym rejonie i wywożonych z portu Aigio;

b) »ΚΟΡΦΟΣ« [»KORFOS«] (»GULF«) w przypadku suszonych winogron korynckich produkowanych w departamencie Korynt, konfekcjonowanych w tym departamencie i wywożonych z portów Kiato i Korynt.

2. Zezwala się na umieszczanie w różnych opakowaniach suszonych winogron korynckich z wymienionych powyżej rejonów ulotek lub druków reklamowych opisujących jakość oraz ogólnie znaczenie oznaczeń »Vostizza« lub »Gulf«.

3. Wszystkie typy opakowań zawierające suszone winogrona korynckie pochodzące z mieszanki suszonych winogron z rejonów A i B, konfekcjonowane w rejonie B, są obowiązkowo oznaczone oznaczeniem »PROVINCIAL« oraz fakultatywnie oznaczeniem miejsca konfekcjonowania.

4. Wszystkie typy opakowań zawierające suszone winogrona korynckie produkowane w rejonie B, konfekcjonowane w tym rejonie i przeznaczone na wywóz, są obowiązkowo

oznaczone oznaczeniem »PROVINCIAL« oraz określonymi poniżej oznaczeniami, z wykluczeniem jakichkolwiek innych:

a) »ZANTE« dla suszonych winogron korynckich produkowanych i konfekcjonowanych w Zante oraz dla suszonych winogron korynckich konfekcjonowanych ogólnie w rejonie B, pochodzących z wyspy Zante i wywożonych za granicę z dowolnego portu rejonu B;

b) »CEPHALLONIA« dla suszonych winogron korynckich produkowanych i konfekcjonowanych w Kefalonii lub na wyspie Lefkada oraz dla suszonych winogron korynckich konfekcjonowanych ogólnie w rejonie B, pochodzących z departamentu Kefalonia i z wyspy Lefkada […] i wywożonych za granicę z dowolnego portu rejonu B;

c) »AMALIAS« dla suszonych winogron korynckich produkowanych i konfekcjonowanych w regionie Amaliada oraz dla suszonych winogron korynckich konfekcjonowanych ogólnie w rejonie B i pochodzących z regionu Amaliada […], z departamentu Ileia […] i wywożonych za granicę z dowolnego portu rejonu B;

d) »PYRGOS« dla suszonych winogron korynckich produkowanych i konfekcjonowanych w regionie Pyrgos i Katakolon departamentu Ileia i wywożonych za granicę z portu Katakolon;

e) »PATRAS« dla suszonych winogron korynckich produkowanych i konfekcjonowanych w regionie Patras i wywożonych za granicę z portu Patras;

f) »KALAMATA« dla suszonych winogron korynckich produkowanych i konfekcjonowanych w regionie Kalamata i wywożonych za granicę z portu Kalamata.

[…]".

14. Artykuł 3 ust. 1 ustawy 553/1977 reguluje warunki wywozu suszonych winogron korynckich w następujący sposób:

„Wywóz za granicę suszonych winogron korynckich dokonywany jest w następujący sposób:

a) z oznaczeniem »Vostizza«, z portu Aigio;

b) z oznaczeniem »Gulf«, z portów Korynt i Kiato;

c) z oznaczeniami »Zante«, »Cephallonia« i »Amalias«, z wszystkich portów wywozowych rejonu B;

d) z oznaczeniem »Pyrgos«, z portu Katakolon;

e) z oznaczeniem »Patras«, z portu Patras;

f) z oznaczeniem »Kalamata«, z portu Kalamata.

[…]".

15. Ustęp 2 tego artykułu, stanowi, że „[w] razie braku możliwości podejścia lub załadunku statków w portach Aigio i departamentu Korynt, dopuszcza się przewiezienie do portu Patras pod warunkiem zagwarantowania tożsamości ładunku".

16. Artykuł 4 ma następujące brzmienie:

„1. Artykuł 54 ust. 1 i 2 ustawy 2490/1955 kodyfikującej przepisy dotyczące ochrony suszonych winogron korynckich i zawierające przepisy dotyczące niezależnego organu ds. suszonych winogron, w brzmieniu zmienionym art. 5 ustawy 3541/1956, zostają zastąpione następującymi przepisami:

»1. W celu poprawy jakości suszonych winogron konfekcjonowanych i wywożonych prowadzący zakłady konfekcjonowania suszonych winogron, osoby korzystające z usług obróbki suszonych winogron lub biorące udział w tym procesie zobowiązane są dostarczać do składów ASO odpady pochodzące z obróbki suszonych winogron. Odpady te stanowią bardzo niewielki odsetek wagi netto suszonych winogron wywożonych lub przeznaczonych do konsumpcji na rynku wewnętrznym. Ta ilość obowiązkowo dostarczana jest do danej filii ASO, wraz z każdą inną ilością odpadów pochodzących z przetwarzania suszonych winogron, zgodnie z tym co powyżej, wywożonych lub wprowadzanych na rynek krajowy z prawem do kompensacji dodatkowych dostarczonych ilości na wywóz lub do wprowadzenia na rynek krajowy w ciągu tego samego roku, w którym następuje wywóz«".

17. Rozporządzeniem ministra rolnictwa nr 442597 z dnia 22 listopada 1993 r. oznaczenie „Vostizza" zostało uznane na szczeblu krajowym za ChNP suszonych winogron korynckich, wytwarzanych z „czarnych winogron odmiany Vitis corinthica", które są produkowane w rejonie podprefektury Aigialeia.

18. Rozporządzenie ministra rolnictwa nr 39946 z dnia 4 listopada 1999 r. określa warunki, w których pewne ilości winogron powinny być wycofane z przetwarzania ze względów dotyczących jakości, i powołuje organ zajmujący się zbieraniem i zarządzaniem ilościami, które muszą być wycofane.

III — Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

19. K. Fragkopoulos kai SIA O.E., która w trakcie trwania postępowania przed sądem krajowym przekształciła się w spółkę Kakavetsos-Fragkopoulos AE Eperxergasias kai Emporias Stafidas (zwaną dalej „Fragkopoulos") jest, w chwili wystąpienia okoliczności stanowiących podstawę postępowania przed sądem krajowym, spółką jawną prawa greckiego, której głównym przedmiotem działalności jest przetwarzanie, konfekcjonowanie i sprzedaż suszonych winogron korynckich. Fragkopoulos ma swoją siedzibę w rejonie Kiato w Koryntii.

20. Ustawodawstwo greckie dzieli obszar produkcji suszonych winogron korynckich na dwa rejony, rejon A i rejon B. Uznaje się, że suszone winogrona produkowane w rejonie B są niższej jakości niż suszone winogrona produkowane w rejonie A. Wobec powyższego producentom z rejonu B zezwolono na sprowadzanie do ich rejonu suszonych winogron korynckich pochodzących z rejonu A w celu ich mieszania z winogronami korynckimi, które są produkowane w rejonie B. Suszone winogrona korynckie produkowane w rejonie B mogą podlegać swobodnemu obrotowi wewnątrz tego rejonu i być wywożone za granicę pod warunkiem przestrzegania przepisów ustawy 553/1977 dotyczących etykietowania produktów. W przypadku kiedy do torebki pakowana jest mieszanka suszonych winogron pochodzących z rejonu B i suszonych winogron pochodzących z rejonu A, która następnie wprowadzona jest do sprzedaży, producenci z rejonu B zobowiązani są do przestrzegania przepisów krajowych, które nakładają na nich obowiązek umieszczania na opakowaniu etykiety z oznaczeniem „Provincial", po którym następuje nazwa regionu pochodzenia, a oznaczenie to ma na celu poinformowanie konsumenta, że ma do czynienia z mieszanką suszonych winogron korynckich. Natomiast nie jest dozwolony jakikolwiek przepływ suszonych winogron korynckich z rejonu B do rejonu A. Innymi słowy, producent z rejonu A nie jest uprawniony do sprowadzenia do swojego rejonu suszonych winogron korynckich pochodzących z rejonu B. W omawianym rejonie B wyłącznie suszone winogrona „Stafida Zakynthou" (rodzynki z Zakynthos) posiadają ChNP zarejestrowaną na szczeblu Unii od 2008 r.

21. Rejon A, uznany za produkujący suszone winogrona korynckie wyższej jakości, został podzielony na dwie strefy. Pierwsza strefa rejonu A produkuje suszone winogrona z oznaczeniem „Vostizza", które od 1993 r. są chronione ChNP na szczeblu krajowym, a od 1998 r. na szczeblu Unii. Jakość suszonych winogron korynckich produkowanych w drugiej strefie, pomimo iż jest wyższa od jakości suszonych winogron pochodzących z rejonu B, ustępuje jednak jakości suszonych winogron produkowanych w pierwszej strefie rejonu A. Producentom znajdującym się w pierwszej strefie rejonu A zakazano sprowadzania suszonych winogron pochodzących z drugiej strefy rejonu A i odwrotnie.

22. Ponadto do każdego rejonu przypisane są określone porty, które wymienione są w przepisach krajowych, i wyłącznie przez nie powinny przechodzić suszone winogrona przeznaczone na wywóz za granicę [6].

6 — Zobacz art. 3 ustawy 553/1977.

23. W rozumieniu ustawodawstwa krajowego Fragkopoulos ma zatem siedzibę w rejonie A, a dokładniej w drugiej strefie rejonu A, która nie jest objęta ChNP, i która produkuje suszone winogrona kategorii „Gulf". Fragkopoulos wywozi za granicę całość suszonych winogron, które sprzedaje. Spółka podniosła na rozprawie, że 90 % jej produkcji eksportowane jest do państw członkowskich Unii, a pozostałe 10 % eksportowane jest do państw trzecich.

24. W czerwcu 2001 r., wobec utrzymującego się spadku produkcji suszonych winogron w jej rejonie, Fragkopoulos zwróciła się do regionalnej dyrekcji rolnictwa Nomarchiaki Aftodioikisi Korinthias, samorządu departamentu Koryntii, o wydanie zgody na przywóz i przetworzenie w swoim zakładzie znajdującym się z regionie Kiato, to jest w departamencie Koryntii, suszonych winogron korynckich niezależnie od ich pochodzenia, to znaczy niezależnie od tego, czy są produkowane w rejonie B, czy w pierwszej strefie rejonu A. Fragkopoulos wyjaśnia, że ma moce produkcyjne wyższe niż potrzebuje do przetwarzania i konfekcjonowania wyłącznie suszonych winogron kategorii „Gulf" oraz że poczyniła poważne inwestycje w celu unowocześnienia swoich urządzeń, a bez wystarczającej do utrzymania działalności ilości surowca będzie wkrótce groziła jej upadłość.

25. Decyzją nr 10037 z dnia 27 czerwca 2001 r. wniosek Fragkopoulos został odrzucony przez dyrektora rolnictwa departamentu Koryntii na tej podstawie, że ustawa 553/1977 stanowi wyraźnie, iż wyłącznie suszone winogrona pochodzące z drugiej strefy rejonu A mogą być przetwarzane, magazynowane i konfekcjonowane w departamencie Koryntii i że niemożliwy jest jakikolwiek przepływ suszonych winogron pochodzących z rejonu B i suszonych winogron pochodzących z pierwszej strefy rejonu A na terytorium drugiej strefy rejonu A.

26. W dniu 17 września 2001 r. Fragkopoulos zaskarżyła decyzję do Symvoulio tis Epikrateias, wnosząc o stwierdzenie nieważności decyzji nr 10037 z dnia 27 czerwca 2001 r. Stoi ona bowiem na stanowisku, że ustawa 553/1977 ogranicza jej swobodę prowadzenia działalności gospodarczej oraz swobodę konkurencji w sposób niemożliwy do przyjęcia. Ponadto jest niekwestionowane, że wspomniana ustawa zapewnia producentom z rejonu B bardzo korzystną sytuację w porównaniu z sytuacją producentów z rejonu A. Ponieważ producenci z rejonu B mogą sprowadzać suszone winogrona pochodzące z rejonu A, w konsekwencji zmniejsza się ilość surowca dostępnego w rejonie A, co powoduje, że przedsiębiorstwa znajdujące się w rejonie A nie wykorzystują wszystkich swoich mocy produkcyjnych. Ponieważ przedsiębiorstwa znajdujące się w rejonie B dysponują większą ilością surowca, ich produkcja jest większa i są one bardziej konkurencyjne. Fragkopoulos podnosi, że całkowita produkcja suszonych winogron w regionie obejmującym departament Koryntu wynosi 9 000 ton i jest przetwarzana przez pięć przedsiębiorstw, natomiast w rejonie B cztery działające przedsiębiorstwa przetwarzają 20 000 ton. Fragkopoulos stoi na stanowisku, że w takich warunkach istnieje duże ryzyko upadku gospodarczego przedsiębiorstw

działających w rejonie A. Ponadto cel ustawodawstwa, jakim jest zakaz mieszania suszonych winogron z rejonu B z suszonymi winogronami z rejonu A w rejonie A w celu ochrony jakości suszonych winogron z rejonu A, a w szczególności suszonych winogron „Vostizza", może być osiągnięty przy pomocy środków mniej restrykcyjnych. Ponadto Fragkopoulos dodaje, że nie stara się ani o pozwolenie mieszania w swoim zakładzie różnych odmian suszonych winogron korynckich, ani o obniżenie jakości; stara się wyłącznie o pozwolenie na sprowadzanie suszonych winogron korynckich pochodzących z innych regionów, na ich przetwarzanie oraz ich wywóz przy jednoczesnym przestrzeganiu wymogów dotyczących etykietowania, określonych w art. 2 ustawy 553/1977. W tym zakresie nie ma dla niej znaczenia, że suszone winogrona z pierwszej strefy rejonu A utracą swoją ChNP, kiedy zostaną sprowadzone do jej rejonu, ponieważ Fragkopoulos stara się wyłącznie zwiększyć produkcję, nie starając się o wprowadzanie do sprzedaży produktów z ChNP. Z powyższych powodów Fragkopoulos stoi na stanowisku, że przepisy krajowe naruszają art. 28 WE, 29 WE i 34 ust. 2 WE.

27. Uznając, że w toczącym się przed nim sporze powstała kwestia interpretacji prawa Unii, Symvoulio tis Epikrateias postanowił zawiesić postępowanie i postanowieniem, które wpłynęło w dniu 8 maja 2009 r., na mocy art. 234 WE skierował do Trybunału Sprawiedliwości następujące trzy pytania prejudycjalne:

„1) Czy przedsiębiorstwo takie jak przedsiębiorstwo skarżącej, to jest przedsiębiorstwo przetwarzania i konfekcjonowania suszonych winogron, mające siedzibę w określonym rejonie kraju, w którym prawo zakazuje wprowadzania w celu przetworzenia i konfekcjonowania różnych odmian suszonych winogron pochodzących z innych rejonów państwa i które nie może zatem dokonywać wywozu suszonych winogron pozyskanych poprzez przetworzenie owoców pochodzących z ww. odmian, może powołać się przed sądem na to, że przepisy prawne pozostają w sprzeczności z art. 29 WE?

2) W przypadku odpowiedzi twierdzącej na pierwsze pytanie, czy przepisy takie jak krajowe przepisy greckie, które dotyczą niniejszego sporu i które, po pierwsze, zakazują wprowadzania, magazynowania i przetwarzania suszonych winogron zmierzającego do późniejszego wywozu, z różnych rejonów państwa, w określonym rejonie, w którym zezwala się wyłącznie na przetwarzanie winogron wyprodukowanych lokalnie, a po drugie, zastrzegają możliwość przyznania chronionej nazwy pochodzenia wyłącznie winogronom, które poddano przetworzeniu i konfekcjonowaniu w określonym rejonie, w którym je pozyskano, pozostają w sprzeczności z art. 29 traktatu, który zakazuje stosowania ograniczeń

ilościowych i wszelkich środków o skutku równoważnym do wywozu?

3) W przypadku odpowiedzi twierdzącej na drugie pytanie, czy określona geograficznie przez prawo krajowe państwa członkowskiego ochrona jakości produktu, któremu nie przyznano możliwości stosowania szczególnej nazwy odróżniającej jego ogólnie rozpoznawaną wyższą i wyjątkową jakość związaną z jego pochodzeniem z określonego regionu geograficznego, stanowi w rozumieniu art. 30 traktatu WE zgodny z prawem nadrzędny wzgląd interesu ogólnego, który pozwala na derogację od art. 29 traktatu WE zakazującego stosowania ograniczeń ilościowych i wszelkich środków o skutku równoważnym do wywozu omawianych produktów?".

IV — Postępowanie przed Trybunałem

28. Skarżąca w postępowaniu przed sądem krajowym, rząd grecki, rząd niderlandzki i Komisja przedstawiły Trybunałowi uwagi pisemne.

29. Na rozprawie w dniu 8 lipca 2010 r. uwagi ustne przedstawiły skarżąca w postępowaniu przed sądem krajowym, rząd grecki i Komisja.

V — Analiza prawna

A — *Uwagi wstępne*

30. W momencie formułowana pytań sąd krajowy skupił się na art. 29 WE. Jednakże moim zadaniem jest sprawdzenie, zanim dokonam oceny zgodności przepisów krajowych z prawem pierwotnym Unii, czy nie istnieją normy prawa wtórnego, które mogłyby być przydatne dla celów niniejszych pytań prejudycjalnych. Ponadto skarżąca podniosła również istnienie środka zakazanego na mocy art. 28 WE. Na wstępie muszę zatem zbadać kolejno oba powyższe punkty celem dostarczenia sądowi krajowemu wszystkich elementów wykładni prawa Unii, które mogą okazać się użyteczne dla wydania wyroku w zawisłej przed nim sprawie, niezależnie od tego, czy sąd krajowy podniósł daną kwestię w treści przedstawionych pytań [7].

31. Po pierwsze, suszone winogrona korynckie podlegają wspólnej organizacji rynków

7 — Wyroki: z dnia 29 listopada 1978 r. w sprawie 83/78 Redmond, Rec. s. 2347, pkt 26; z dnia 8 grudnia 1987 r. w sprawie 20/87 Gauchard, Rec. s. 4879, pkt 5; z dnia 18 maja 2000 r. w sprawie C-230/98 Schiavon, Rec. s. I-3547, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 20 maja 2003 r. w sprawie C-469/00 Ravil, Rec. s. I-5053, pkt 27; z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie C-205/07 Gysbrechts i Santurel Inter, Zb.Orz. s. I-9947, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo.

przetworów owocowych i warzywnych, określonej od 1 stycznia 2008 r. rozporządzeniem (WE) nr 1234/2007, zwanym „rozporządzeniem o »jednolitej wspólnej organizacji rynku«”[8]. W momencie zaistnienia faktów leżących u podstaw sporu przed sądem krajowym, suszone winogrona koryncki podlegały wspólnej organizacji rynków ustanowionej rozporządzeniem nr 2201/96 i różnymi innymi rozporządzeniami wykonawczymi, dotyczącymi w szczególności suszonych winogron[9].

32. Jednakże moim zdaniem rozporządzenia te nie zawierają żadnych wyraźnych postanowień, pod których kątem można by dokonać oceny zgodności ustawy krajowej. Warunki przepływu suszonych winogron na terytorium danego państwa, podobnie jak warunki, w jakich może być organizowany ich wywóz, nie są przewidziane jako takie przez wspólną organizację rynków. Omawiana organizacja wprowadza, np. zasadę pomocy odnoszącej się do uprawy[10], warunki skupu przez agencje zbytu określonych produktów[11], i pozwala określić minimalne ceny importowe dla suszonych winogron oraz opłaty wyrównawcze[12]. Rozporządzenia wykonawcze dotyczące wspólnej organizacji rynków w sektorze suszonych winogron określają system pomocy w odniesieniu do wyspecjalizowanych obszarów pod uprawę niektórych odmian winogron przeznaczonych do suszenia [rozporządzenie (WE) nr 1621/1999], zasady składowania [rozporządzenie (WE) nr 1622/99 w wersji mającej zastosowanie do faktów niniejszej sprawy], minimalne cechy handlowe niektórych odmian [rozporządzenie (WE) nr 1666/99].

33. Wspólna organizacja rynków i jej rozporządzenia wykonawcze mają więc głównie techniczny charakter, którego związek z faktami w sprawie toczącej się przed sadem krajowym nie jest w pierwszej chwili oczywisty. Jedynie art. 21 ust. 2 rozporządzenia nr 2201/96 wyraźnie określa ogólny zakaz stosowania jakichkolwiek ograniczeń ilościowych lub środków o skutku równoważnym,

8 — Rozporządzenie Rady z dnia 22 października 2007 r. ustanawiające wspólną organizację rynków rolnych oraz przepisy szczegółowe dotyczące niektórych produktów rolnych (rozporządzenie o jednolitej wspólnej organizacji rynku) (Dz.U. L 299, s. 1).

9 — Zobacz pkt 8 niniejszej opinii. Rozporządzenie nr 2201/96 zostało kolejno zmienione, w latach 1996–2001 (data wniesienia skargi przed sąd krajowy) rozporządzeniami Rady (WE): nr 2199/97 z dnia 30 października 1997 r. (Dz.U. L 303, s. 1), nr 2701/99 z dnia 14 grudnia 1999 r. (Dz.U. L 327, s. 5), nr 2699/2000 z dnia 4 grudnia 2000 r. (Dz.U. L 311, s. 9) i nr 1239/2001 z dnia 19 czerwca 2001 r. (Dz.U. L 171, s. 1). W przedmiocie rozporządzeń wykonawczych przyjętych w tym okresie należy wymienić rozporządzenie Komisji (WE) nr 1621/1999 z dnia 22 lipca 1999 r. (Dz.U. L 192, s. 21) ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/96 w odniesieniu do pomocy odnoszącej się do uprawy winogron przeznaczonych do produkcji niektórych odmian winogron suszonych, rozporządzenie Komisji (WE) nr 1622/1999 z dnia 23 lipca 1999 r. (Dz.U. L 192, s. 33) ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/96 w odniesieniu do systemu składowania nieprzetworzonych suszonych winogron oraz nieprzetworzonych suszonych fig i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1666/1999 z dnia 28 lipca 1999 r. (Dz.U. L 197, s. 32–35) ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/96 w odniesieniu do minimalnych cech handlowych niektórych odmian suszonych winogron.

10 — Zobacz art. 7 rozporządzenia nr 2201/96.

11 — Ibidem, art. 9.

12 — Ibidem, art. 13 ust. 2, 4, 6.

jednakże wyłącznie w zakresie dotyczącym przywozu z państw trzecich.

34. Niemniej z utrwalonego orzecznictwa wynika, że art. 28 WE i 29 WE, dotyczące zniesienia ograniczeń ilościowych oraz wszelkich środków o skutku równoważnym, w przywozie i wywozie, są uznane jako stanowiące ogólnie integralną część wspólnych organizacji rynków [13], co tłumaczy milczenie rozporządzenia nr 2201/96 w tym zakresie. Tym samym niezgodny z zasadami określonymi przez wspólną organizację rynków tradycyjnie opartą na swobodzie transakcji handlowych [14] oraz na zasadzie otwartego rynku, do którego każdy producent ma swobodny dostęp [15], jest wszelki przepis lub środek krajowy mogący zmieniać prawidłowości rządzące przywozem lub wywozem [16], to znaczy mogący stanowić przeszkodę w handlu wewnątrzwspólnotowym [17]. Istnienie wspólnej organizacji rynków, nawet jeżeli nie powtarza ona w swoich przepisach odpowiednich postanowień traktatu WE, nie zwalnia państw członkowskich z badania ich uregulowań krajowych w świetle tych postanowień, bowiem Trybunał orzekł, że od upływu okresu przejściowego i uwzględniając treść art. 32 ust. 2 WE, nie ma potrzeby powtarzać traktatowych zakazów w rozporządzeniach dotyczących wspólnej organizacji rynków [18]. Jednakże będę musiał powrócić do tej kwestii, ponieważ istnienie wspólnej organizacji rynków w danym sektorze kazało przyjąć Trybunałowi test nieco odmienny od tego, który zwykle stosuje, aby stwierdzić istnienie krajowego środka zakazanego na mocy art. 29 WE [19].

35. Po drugie, i ponieważ jest obecnie jasne, że niezależnie od istnienia wspólnej organizacji rynków kontrola może dotyczyć oceny zgodności ustawy 553/1977 z przepisami prawa pierwotnego Unii, w niniejszej sprawie może pojawić się kwestia celowości oparcia kontroli na ewentualnym naruszeniu art. 28 WE.

36. Fragkopoulos podnosi bowiem, że art. 1 ustawy 553/1977 stanowi również

13 — Wyroki: z dnia 3 lutego 1983 r. w sprawie 29/82 van Luipen, Rec. s. 151, pkt 8; z dnia 17 października 1995 r. w sprawie C-44/94 Fishermen's Organisations i in., Rec. s. I-3115, pkt 52.

14 — Wyroki: z dnia 26 lutego 1980 r. w sprawie 94/79 Vriend, Rec. s. 327, pkt 8; ww. wyrok w sprawie van Luipen, pkt 8.

15 — Wyżej wymieniony wyrok w sprawie Redmond, pkt 57.

16 — Ibidem, pkt 58.

17 — Wyżej wymieniony wyrok w sprawie van Luipen, pkt 8.

18 — Wyrok z dnia 8 listopada 1979 r. w sprawie 251/78 Denkavit Futtermitel, Rec. s. 3369, pkt 3. To rozwiązanie, chociaż właściwe w tej sprawie dla art. 30 traktatu EWG (następnie art. 30 traktatu WE, a następnie, po zmianach, art. 28 WE) wydaje mi się możliwe do zastosowania w odniesieniu do zakazu ograniczeń ilościowych i środków o skutku równoważnym z ograniczeniami ilościowymi w wywozie. Trybunał orzekł również, że niezależnie od pominięcia wyraźnego powtórzenia przepisów traktatu wynikającego z oceny natury metodologicznej, jakiej dokonała Komisja, art. 30 i 34 traktatu EWG powinny być uznane za stanowiące część wspólnej organizacji, o której mowa w sprawie skierowanej do Trybunału (zob. ww. wyrok w sprawie Redmond, pkt 54, 55).

19 — Zobacz pkt 49 i nast. niniejszej opinii.

ograniczenie ilościowe w przywozie, w zakresie w jakim zakazuje w sposób bezwzględny „przywozu" suszonych winogron korynckich z rejonu B lub z pierwszej strefy rejonu A do drugiej strefy rejonu A. Wprawdzie omawiany zakaz przywozu nie ma wymiaru transgranicznego, ponieważ dotyczy wyłącznie granic pomiędzy regionami tego samego państwa członkowskiego, ale zdaniem skarżącej w postępowaniu przed sądem krajowym Trybunał nie dokonuje rozróżnienia pomiędzy granicami wewnątrzpaństwowymi i międzypaństwowymi. Na poparcie swojego twierdzenia Fragkopoulos powołuje się na wyroki w sprawie Simitzi [20] i w sprawie Carbonati Apuani [21].

37. W obydwu tych wyrokach Trybunał miał ocenić – a to stanowi zasadniczą różnicę z niniejszą sprawą – istnienie opłat o skutku równoważnym do ceł, i w tych szczególnych okolicznościach orzekł, że takie opłaty mogą również polegać na pobieraniu opłat w momencie przekraczania wewnętrznej granicy państwa członkowskiego. W ww. wyroku w sprawie Simitzi chodziło o opłatę przywozową i wywozową pobieraną w momencie, kiedy towary przywożone z innego państwa członkowskiego lub wywożone do tegoż państwa przekraczały granicę Dodekanezu; Trybunał nie zastosował więc art. 28 WE, ale w każdym razie skarżąca w postępowaniu przed sądem krajowym, mająca siedzibę w Grecji, jak najbardziej importowała towary pochodzące z innych państw członkowskich. Co się tyczy ww. wyroku w sprawie Carbonati Apuani, Trybunał zakwalifikował jako opłatę o skutku równoważnym do ceł opłatę pobieraną w tym przypadku w chwili, kiedy wydobyty marmur opuszczał terytorium gminy, jednakże w żadnym momencie nie było mowy o istnieniu środka o skutku równoważnym z ograniczeniem ilościowym w przywozie.

38. Trudno mi dostrzec, w jaki sposób Trybunał mógłby uznać, że art. 1 krajowej ustawy wchodzi w zakres stosowania art. 28 WE. Kwestia przepływu suszonych winogron korynckich, produkowanych w Grecji w różnych rejonach terytorium greckiego, określonych w ustawie 553/1977, w żadnej mierze nie wchodzi w zakres przywozu towarów w rozumieniu tego pojęcia określonym w prawie Unii. Sąd krajowy stwierdził ponadto w swoim wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, że chociaż ustawodawca grecki użył w ustawie 553/1977 terminu „przywóz", nie powinien on być rozumiany w dosłownym tego słowa znaczeniu, ale raczej w znaczeniu „wprowadzenie" [22], co istotnie uważam za bardziej stosowne w celu określenia przepływu towarów pomiędzy różnymi regionami tego samego państwa członkowskiego. Ponadto, jak przyznał rząd grecki na rozprawie, ustawa 553/1977 nie ma znaczniejszego – jak się zdaje – wpływu na przywóz na terytorium Grecji suszonych winogron pochodzących z innych państw

20 — Wyrok z dnia 14 września 1995 r. w sprawach połączonych C-485/93 i C-486/93, Rec. s. I-2655.

21 — Wyrok z dnia 9 września 2004 r. w sprawie C-72/03, Rec. s. I-8027. Skarżąca w postępowaniu przed sądem krajowym powołuje się w szczególności na pkt 23 tego wyroku.

22 — Zobacz pkt 6 wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

członkowskich niż pozostałe przepisy krajowe odnoszące się do sektora suszonych winogron korynckich. W każdym razie nie jest to przedmiotem przepisów krajowych poddanych naszej ocenie. Wobec powyższego słusznie sąd krajowy skoncentrował swój wniosek na art. 29 WE [23].

B — *W przedmiocie pytań pierwszego i drugiego*

39. Rozstrzygnięcie w sprawie pierwszego pytania nie nastręcza większych trudności, tym bardziej że żadna z zainteresowanych stron, które przedstawiły swoje uwagi pisemne, nie kwestionuje faktu, że Fragkopoulos ma prawo powołać się na art. 29 WE.

40. Z jednej strony od dawna uznaje się, że art. 29 WE jest bezpośrednio stosowany, jako że nadaje jednostkom uprawnienia, które sądy krajowe są zobowiązane chronić [24]. Z drugiej strony wpływ na wielkość wymiany handlowej przy wywozie, przynajmniej potencjalny, jest skutkiem początkowego zakazu przepływu suszonych winogron korynckich pomiędzy różnymi rejonami. Skoro przepływ pomiędzy rejonami danego państwa członkowskiego jest ograniczony, w sposób logiczny powoduje to, że te winogrona nie będą mogły również zostać wywiezione. W takim przypadku naturalną rzeczą jest dokonanie porównania z ww. wyrokiem w sprawie Jersey Produce Marketing Organisation. Artykuł 1 ust. 2 i 4 ustawy 553/1977 zawiera między innymi dwa wyraźne zakazy wywozu suszonych winogron korynckich, jeżeli nie odpowiadają one wymaganiom określonym przez wspomnianą ustawę w zakresie ich lokalnego przetwarzania, magazynowania i konfekcjonowania.

41. Proponuję odpowiedzieć twierdząco na pierwsze zadane pytanie w takim znaczeniu, że przedsiębiorstwo będące w sytuacji skarżącej, to jest przedsiębiorstwo przetwórstwa i konfekcjonowania suszonych winogron, mające siedzibę w określonym regionie państwa członkowskiego, w którym to regionie ustawa krajowa zakazuje wprowadzania, w celu przetworzenia i konfekcjonowania, różnych odmian suszonych winogron pochodzących z innych regionów tego państwa, co sprawia, że omawiane przedsiębiorstwo nie może dokonywać wywozu przetwarzanych przez siebie suszonych winogron ww. odmian, może powołać się przed sądem na to, że przepisy prawne pozostają w sprzeczności z art. 29 WE.

42. Pozostaje ustalić, czy środek krajowy stanowi rzeczywiście ograniczenie ilościowe lub środek o skutku równoważnym do ograniczenia ilościowego w wywozie, które są

23 — W tym względzie Trybunał już orzekł, że środek krajowy regulujący przepływ niektórych towarów pomiędzy rejonami na terytorium tego samego państwa członkowskiego, nawet jeżeli może mieć wpływ na wymianę handlową, nie może być uznany za jakiekolwiek ograniczenie w wywozie (zob. wyrok z dnia 8 listopada 2005 r. w sprawie C-293/02 Jersey Produce Marketing Organisation, Zb.Orz. s. I-9543, pkt 72).

24 — Wyżej wymieniony wyrok w sprawie Redmond, pkt 66, 67; wyrok z dnia 9 czerwca 1992 r. w sprawie C-47/90 Delhaize i Le Lion, Rec. s. I-3669, pkt 28.

jednakowo zakazane przez art. 29 WE. Ponieważ ustawodawstwo greckie nie wprowadza bezpośrednich ograniczeń ilościowych w wywozie, ale poprzestaje prima facie na ich skanalizowaniu, nie stanowi jako takie ograniczenia ilościowego. Tym samym należy ustalić, czy przepisy krajowe stanowią środek o skutku równoważnym do ograniczenia ilościowego w wywozie. Aby to uczynić, należy określić przesłanki, jakie muszą być spełnione, aby można było przyjąć istnienie środka o skutku równoważnym.

43. Pod tym względem orzecznictwo Trybunału jest bardzo zróżnicowane [25].

44. Początkowo Trybunał dostosował „test" art. 29 WE do testu art. 28 WE; innymi słowy, wyrok w sprawie Dassonville [26] miał zastosowanie bez rozróżnienia do środków o skutku równoważnym do ograniczeń ilościowych w przywozie i do środków o skutku równoważnym do ograniczeń ilościowych w wywozie.

45. Trybunał, obawiając się prawdopodobnie, że w ten sposób otwarł puszkę Pandory, przy okazji wyroku w sprawie Groenveld dokonał rozróżnienia pomiędzy środkami, których dotyczy art. 28 WE, i środkami, których dotyczy art. 29 WE, w celu ograniczenia zakresu zastosowania art. 29 WE wyłącznie do „środków, których szczególnym celem lub skutkiem jest ograniczenie wywozu, a tym samym wprowadzenie odmiennego traktowania handlu wewnętrznego państwa członkowskiego i jego handlu w drodze wywozu, po to, aby zapewnić określoną szczególną przewagę produkcji krajowej lub wewnętrznemu rynkowi zainteresowanego państwa, na niekorzyść produkcji lub handlu innych państw członkowskich" [27]. Dla przyjęcia kwalifikacji środka jako środka o skutku równoważnym do ograniczenia ilościowego w wywozie test z wyroku w sprawie Groenveld wymaga spełnienia trzech wyjątkowo restrykcyjnych przesłanek, a przede wszystkim oznacza, że art. 29 WE ma zastosowanie wyłącznie do środka dyskryminującego.

46. Następnie Trybunał potwierdził, co najmniej co do zasady, test z wyroku w sprawie Groenveld. Nawet ostatnio, kiedy rzecznik generalny opowiedział się za jego zmianą przy okazji ww. sprawy Gysbrechts i Santurel Inter, Trybunał powtórzył swoją zasadniczą tezę zaczerpniętą z ww. wyroku w sprawie Groenveld [28]. Jednakże w swoim orzecznictwie Trybunał nie zawsze sprawdzał z takim

25 — Co się tyczy precyzyjnej analizy zmian następujących w tym orzecznictwie, pozwalam sobie odesłać do bardzo wyczerpującej opinii rzecznika generalnego V. Trstenjak w sprawie zakończonej ww. wyrokiem w sprawie Gysbrechts i Santurel Inter, a w szczególności do pkt 28 i nast. tej opinii.

26 — Zgodnie z którym stanowią środek o skutku równoważnym z ograniczeniami ilościowymi „wszelkie uregulowania państw członkowskich dotyczące handlu, mogące, bezpośrednio lub pośrednio, rzeczywiście lub potencjalnie, utrudnić handel wewnątrz Wspólnoty" (wyrok z dnia 11 lipca 1974 r. w sprawie 8/74 Dassonville, Rec. s. 837, pkt 5).

27 — Wyrok z dnia 8 listopada 1979 r. w sprawie 15/79 Groenveld, Rec. s. 3409, pkt 7.

28 — Zobacz ww. wyrok w sprawie Gysbrechts i Santurel Inter, pkt 40.

samym rygorem, czy spełnione są wszystkie trzy przesłanki testu z wyroku w sprawie Groenveld. Przytoczę tutaj trzy przykłady.

47. Po pierwsze, w pewnej liczbie wyroków [29] Trybunał zdaje się rezygnować z ostatniej części trzeciej przesłanki, to znaczy wymogu, by szczególna przewaga zapewniana produkcji krajowej przy pomocy spornego środka działała na niekorzyść produkcji lub handlu innych państw członkowskich.

48. Następnie w ww. wyroku w sprawie Gysbrechts i Santurel Inter Trybunał, po przypomnieniu ww. wyroku w sprawie Groenveld, nie zbadał jednak, czy w tej sprawie spełnione zostały trzy przesłanki testu z wyroku w sprawie Groenveld. Rzecznik generalny zwrócił zresztą uwagę Trybunału na fakt, że ścisłe zastosowanie przesłanek z tego testu nie pozwoliłoby mu na przyjęcie istnienia środka o skutku równoważnym do ograniczenia ilościowego w wywozie [30]. Uwzględniając okoliczności, Trybunał przyznał, że sporny zakaz, choć ma on zastosowanie bez rozróżnienia, „ma generalnie bardziej znaczące skutki w przypadku sprzedaży transgranicznej" [31], i że należy tym samym uznać, że ten środek „wpływa jednak w większym stopniu na wywóz produktów z rynku państwa członkowskiego wywozu niż na wprowadzanie produktów na rynek krajowy tego państwa członkowskiego" [32]. Z tego jedynego badania Trybunał wywiódł istnienie środka o skutku równoważnym do ograniczenia ilościowego w wywozie.

49. Wreszcie kiedy sprawa dotyczy wspólnej organizacji rynków, Trybunał przyjmuje bardziej elastyczne podejście do przesłanek, które muszą być spełnione, aby można było przyjąć, że istnieje środek o skutku równoważnym do ograniczenia ilościowego w wywozie. W takiej sytuacji nie jest już wymagany dyskryminujący charakter środka. W ww. wyroku w sprawie Vriend, wydanym po wyroku w sprawie Groenveld, Trybunał orzekł, iż uwzględniając fakt, że art. 30 i 34 traktatu EWG stanowią integralną część wspólnej organizacji rynków, „co się tyczy wymiany handlowej wewnątrz Wspólnoty, [wspólna organizacja rynków] danych produktów opiera się na swobodzie transakcji handlowych i stoi na przeszkodzie każdemu uregulowaniu państw członkowskich, które jest w stanie, bezpośrednio lub pośrednio, faktycznie lub potencjalnie, utrudnić handel wewnątrz

29 — Niniejsza lista nie pretenduje do miana listy wyczerpującej; zob. wyroki: z dnia 10 marca 1983 r. w sprawie 172/82 Syndicat national des fabricants raffineurs d'huile de graissage i in., Rec. s. 555, pkt 12; z dnia 7 lutego 1984 r. w sprawie 237/82 Jongeneel Kaas i in., Rec. s. 483, pkt 22; ww. wyrok w sprawie Delhaize i Le Lion, pkt 12; wyroki: z dnia 16 maja 2000 r. w sprawie C-388/95 Belgia przeciwko Hiszpanii, Rec. s. I-3123, pkt 41; z dnia 23 maja 2000 r. w sprawie C-209/98 Sydhavnens Sten & Grus, Rec. s. I-3743, pkt 24; z dnia 20 maja 2003 r. w sprawie C-108/01 Consorzio del Prosciutto di Parma i Salumificio S. Rita, Rec. s. I-5121, pkt 54; ww. wyrok w sprawie Ravil, pkt 40. W ww. wyroku w sprawie Belgia przeciwko Hiszpanii z testu wycofana została nawet cała trzecia przesłanka.

30 — Zobacz pkt 34–40 ww. opinii w sprawie Gysbrechts i Santurel Inter.

31 — Wyżej wymieniony wyrok w sprawie Gysbrechts i Santurel Inter, pkt 42.

32 — Ibidem, pkt 43.

Wspólnoty” [33]. Z powyższego wynika, że w przypadku wspólnej organizacji rynków Trybunał zrównuje test art. 29 WE z testem art. 28 WE, jak czynił to wcześniej, i jak nadal to czyni w tym konkretnym przypadku, po ww. wyroku w sprawie Groenveld [34].

50. Jakkolwiek Trybunał orzekł więc, że „na mocy art. [28 WE i 29 WE] ograniczenia ilościowe w przywozie lub wywozie oraz wszelkie środki o skutku równoważnym są zakazane między państwami członkowskimi”, dodając, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem [35] „zakazy te obejmują wszystkie uregulowania państw członkowskich dotyczące handlu, które są w stanie, bezpośrednio lub pośrednio, faktycznie lub potencjalnie, utrudnić handel wewnątrz Wspólnoty” [36], uczynił to jednakże wyłącznie przy założeniu, że sytuacja podlegająca ocenie Trybunału dotyczy wspólnej organizacji rynków. Trybunał odwołuje się więc wyraźnie do wyroku w sprawie Dassonville [37]. Trybunał uzasadnia tę różnicę w podejściu twierdzeniem, że skoro art. 28 WE i 29 WE stanowią integralną część wspólnych organizacji rynków, to jeżeli Wspólnota przyjęła taką regulację w określonym sektorze, państwa członkowskie są zobowiązane powstrzymać się od przyjęcia jakiegokolwiek środka, który stanowiłby odstępstwo od niej lub jej naruszenie [38].

51. W niniejszej sprawie nie ma wątpliwości, że przy zastosowaniu testu z wyroku w sprawie Groenveld ustawodawstwo greckie nie podlega zakazowi ustanowionemu art. 29 WE. Trudno twierdzić, że ustawodawstwo greckie skutkuje wprowadzeniem odmiennego traktowania handlu wewnętrznego w obrębie Republiki Greckiej i handlu w drodze wywozu z tegoż państwa, ponieważ zakaz przepływu wewnętrznego – poprzedzający zakaz wywozu – ma zastosowanie do wszystkich suszonych winogron korynckich niezależnie od tego, czy są one przeznaczone na wywóz, czy na rynek krajowy. Niełatwo jest również wykazać przewagę zapewnianą produkcji krajowej lub wewnętrznemu rynkowi greckiemu na niekorzyść handlu lub produkcji innego państwa członkowskiego, uwzględniając fakt, że zainteresowane strony, które przedstawiły swoje uwagi pisemne, nie dostarczyły informacji w tym zakresie.

52. Ustawodawstwo greckie może być zatem uznane za sprzeczne z art. 29 WE [39] wyłącznie dlatego, że Trybunał rozwinął szczególne orzecznictwo, mniej wymagające, w odniesieniu do środków o skutku równoważnym do

33 — Wyżej wymieniony wyrok w sprawie Vriend, pkt 8.

34 — Dla okresu poprzedzającego wyrok w sprawie Groenveld, zob. ww. wyrok w sprawie Redmond, pkt 58; co się tyczy orzecznictwa późniejszego, oprócz ww. wyroku w sprawie Vriend, zob. podobnie ww. wyrok w sprawie van Luipen, pkt 8.

35 — To twierdzenie jest nieco zaskakujące, ponieważ zostało już wykazane, że stałość nie jest najważniejszą cechą orzecznictwa Trybunału w tej materii.

36 — Wyrok z dnia 15 kwietnia 1997 r. w sprawie C-272/95 Deutsches Milch-Kontor, Rec. s. I-1905, pkt 23, 24.

37 — Idem.

38 — Wyżej wymieniony wyrok w sprawie Fishermen's Organisations i in., pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo.

39 — Nie mogę pozbyć się przekonania, że rozstrzygnięcie byłoby odmienne, gdyby suszone winogrona korynckie nie były objęte wspólną organizacją rynków i zastanawiam się nad celowością tego odmiennego traktowania, tej bardziej zawężającej koncepcji środków o skutku równoważnym do ograniczeń ilościowych w wywozie w innych przypadkach, nawet w sytuacji, kiedy ta refleksja naturalnie wychodzi poza ścisłe ramy niniejszej sprawy.

ograniczenia ilościowego w wywozie w sektorze objętym wspólną organizacją rynków.

53. Przepisy krajowe, zakazując Fragkopoulos zaopatrywania się w suszone winogrona korynckie pochodzące z rejonu B lub z pierwszej strefy rejonu A, mają oczywisty wpływ na wolumen eksportu skarżącej w postępowaniu przed sądem krajowym. Kanalizowanie wywozu stanowi również dodatkowe ograniczenie, któremu podporządkowani są eksporterzy. W tych warunkach wydaje mi się, że sporne przepisy greckie stanowią rzeczywiście przepisy handlowe, które w rozumieniu ww. wyroku w sprawie Vriend mogą bezpośrednio, w każdym razie potencjalnie ograniczać wymianę handlową wewnątrz Wspólnoty.

54. Wobec powyższego ustawa 553/1977 musi być uznana za środek o skutku równoważnym do ograniczenia ilościowego w wywozie, który co do zasady jest zakazany art. 29 WE.

55. Sąd krajowy pyta również Trybunał, czy przepisy greckie, które zastrzegają ChNP wyłącznie dla winogron, które poddano przetworzeniu i konfekcjonowaniu dokładnie w tym regionie, w którym je pozyskano, pozostają w sprzeczności z art. 29 WE. Należy jednakże podnieść, że celem ustawy 553/1977 nie jest bezpośrednio ustalenie warunków używania ChNP „Vostizza". Wyłącznie na podstawie wykładni a contrario art. 2 ust. 1 lit. a) wspomnianej ustawy oraz dlatego, że omawiana ChNP została zarejestrowana na szczeblu Unii w 1998 r., można wywieść, że jeżeli suszone winogrona korynckie produkowane w pierwszej strefie rejonu A zostaną wprowadzone legalnie na terytorium rejonu B lub nielegalnie na terytorium drugiej strefy rejonu A, utracą wówczas swoją ChNP.

56. Wobec powyższego udzielenie odpowiedzi na to pytanie jest łatwiejsze, ponieważ z utrwalonego orzecznictwa wynika, że szczególne wymogi, wymienione w specyfikacji, które muszą spełniać produkty starające się o ChNP zarejestrowaną na szczeblu Unii, stanowią rzeczywiście środki o skutku równoważnym do ograniczeń ilościowych w wywozie [40].

57. Z związku z tym proponuję udzielić na drugie pytanie odpowiedzi, że zarówno takie krajowe przepisy ustawowe, jak przepisy ustawy 553/1977, które zakazują wprowadzania, magazynowania i przetwarzania suszonych winogron pochodzących z różnych regionów państwa na terytorium określonego regionu, w którym zezwala się wyłącznie na przetwarzanie winogron wyprodukowanych lokalnie, z zamiarem ich późniejszego wywozu, jak i przepisy, które zastrzegają możliwość przyznania ChNP zarejestrowanej na szczeblu Unii wyłącznie dla winogron, które poddano przetworzeniu i konfekcjonowaniu

40 — Wyżej wymienione wyroki: w sprawie Ravil, pkt 84–88; w sprawie Consorzio del Prosciutto di Parma i Salumificio S. Rita, pkt 51–59.

w określonym regionie, w którym je pozyskano, stanowią środki o skutku równoważnym do ograniczeń ilościowych w wywozie, zakazane art. 29 WE.

C — *W przedmiocie trzeciego pytania*

58. Na wypadek zakwalifikowania przez Trybunał przepisów krajowych jako środka o skutku równoważnym do ograniczeń ilościowych w wywozie, zakazanego art. 29 WE, sąd krajowy zadaje Trybunałowi pytanie, czy takie przepisy są mimo to uzasadnione. W szczególności sąd krajowy pyta, czy ochrona jakości produktu, choć nie przyznano mu ChNP zarejestrowanej na szczeblu Unii, może stanowić uprawniony cel interesu ogólnego w rozumieniu art. 30 WE.

1. W przedmiocie zakazu przywozu, magazynowania, konfekcjonowania, a następnie wywozu pomiędzy strefami rejonu A

59. Trzecie pytanie skierowane przez sąd krajowy dotyczy wyłącznie ewentualnego uzasadnienia art. 1 ust. 2 ustawy 553/1977, czyli przepisów krajowych, które zakazują przywozu [41], magazynowania i przetwarzania suszonych winogron korynckich pochodzących z rejonu B, oraz ich późniejszego wywozu za granicę, z rejonu A, a nie zakazu dotyczącego suszonych winogron wytworzonych w rejonie A. Pomimo że takie pytanie nie zostało skierowane, uważam jednakże, że należy przedstawić kilka uwag w tym względzie.

60. W postanowieniu odsyłającym sąd krajowy stwierdza, że art. 1 ust. 4 ustawy 553/1977, zakazujący wszelkiego przepływu suszonych winogron korynckich pomiędzy strefami rejonu A, został wprowadzony w celu ochrony jakości oraz renomy produktu, dla którego ChNP została zarejestrowana na szczeblu Unii (konkretnie, chodzi o rodzynki „Vostizza"). Tymczasem zgodnie z art. 30 WE art. 29 WE nie sprzeciwia się wprowadzeniu zakazów lub ograniczeń w wywozie, uzasadnionych w szczególności względami ochrony własności przemysłowej i handlowej.

61. Wielokrotnie Trybunał orzekał, że „[n]azwy pochodzenia stanowią uprawnienia wynikające z prawa własności przemysłowej i handlowej" [42]. Ponadto „[p]rzepisy mające

41 — Należy przypomnieć, że z niniejszych rozważaniach „przywóz" należy rozumieć jako „wprowadzanie": zob. pkt 38 niniejszej opinii.

42 — Wyżej wymienione wyroki: w sprawie Belgia przeciwko Hiszpanii, pkt 54; w sprawie Consorzio del Prosciutto di Parma i Salumificio S. Rita, pkt 64; w sprawie Ravil, pkt 49.

do nich zastosowanie chronią uprawnionych przed bezpodstawnym używaniem tych nazw przez osoby trzecie pragnące czerpać korzyści z renomy, którą się one cieszą. Przepisy te mają na celu zagwarantowanie, aby produkt oznaczony daną nazwą pochodził z określonej strefy geograficznej oraz charakteryzował się pewnymi szczególnymi cechami. Oznaczenia te często cieszą się wielkim uznaniem w oczach konsumentów, stanowiąc dla producentów spełniających kryteria ich używania istotny sposób przywiązania do siebie klientów. Renoma oznaczeń pochodzenia stanowi wykładnik ich wizerunku w oczach konsumentów. Wizerunek ten zależy zasadniczo od szczególnych cech oraz bardziej ogólnie od jakości produktu. To właśnie ta ostatnia określa w sposób decydujący wizerunek produktu. W odbiorze konsumenta związek między renomą producentów a jakością produktów zależy między innymi od przekonania, że produkty sprzedawane pod określoną nazwą pochodzenia są autentyczne" [43]. Artykuł 1 ust. 4 ustawy 553/1977 może zatem, jak słusznie orzekł sąd krajowy, być uzasadniony ochroną własności przemysłowej i handlowej, której dotyczy art. 30 WE.

62. Jednakże nie wystarczy stwierdzić, że środek jest uzasadniony jednym z celów art. 30 WE, ponieważ uzasadnienie przepisu musi ponadto spełniać przesłankę niezbędnego i proporcjonalnego charakteru. O ile brak ChNP w rejonie, w którym Fragkopoulos ma siedzibę, pociąga za sobą konieczność dokonania odrębnej analizy art. 1 ust. 2 i 4 ustawy 553/1977 pod względem ustalenia zamierzonego celu lub nadrzędnego wymogu interesu ogólnego, mogą one zostać przeanalizowane łącznie z punktu widzenia ich proporcjonalnego charakteru. Do tego aspektu jeszcze powrócę [44].

2. W przedmiocie zakazu przywozu, magazynowania, konfekcjonowania, a następnie wywozu pomiędzy rejonem A i rejonem B

63. W ww. wyroku w sprawie Gysbrechts i Santurel Inter Trybunał orzekł, że „[ś]rodek krajowy niezgodny z art. 29 WE może zostać uzasadniony jednym ze względów wskazanych w art. 30 WE oraz nadrzędnymi wymogami interesu ogólnego, pod warunkiem że środek ten jest proporcjonalny do zgodnego z prawem zamierzonego celu" [45]. Wobec powyższego należy ustalić, czy w sytuacji, w której żadna ChNP nie została zarejestrowana na szczeblu Unii dla suszonych winogron korynckich produkowanych w drugiej

43 — Wyżej wymienione wyroki: w sprawie Consorzio del Prosciutto di Parma i Salumificio S. Rita, pkt 64; w sprawie Ravil, pkt 49.

44 — Zobacz pkt 70 i nast. niniejszej opinii.

45 — Wyżej wymieniony wyrok w sprawie Gysbrechts i Santurel Inter, pkt 45.

strefie rejonu A, to znaczy dla suszonych winogron kategorii „Gulf", możliwe jest podniesienie jednego ze względów wskazanych w art. 30 WE lub nadrzędnego wymogu interesu ogólnego.

64. Celem art. 1 ust. 2 ustawy 553/1977 jest uniknięcie mieszania suszonych winogron korynckich z rejonu A z suszonymi winogronami korynckimi pochodzącymi z rejonu B. Suszone winogrona korynckie produkowane w rejonie A uznawane są za wyższej jakości w stosunku do winogron produkowanych w rejonie B. Są więc one również droższe. Wysoka jakość rodzynek „Vostizza" nie jest podważana, ponieważ ChNP została zarejestrowana na poziomie Unii. Natomiast wysoka jakość rodzynek kategorii „Gulf" jest wywodzona wyłącznie z motywów ustawy 553/1977 oraz argumentów sądu krajowego i rządu greckiego dotyczących szczególnej renomy, jaką cieszą się rodzynki „Gulf", które jednak nie posiadają ChNP. Wyższa jakość rodzynek „Gulf" w stosunku do suszonych winogron korynckich produkowanych w rejonie B opiera się na przede wszystkim subiektywnych elementach takich jak renoma lub fakt, że są szczególnie cenione przez konsumentów w Grecji, a są to elementy, które podlegają ocenie sądu krajowego.

65. Wydaje mi się jednak dziwne, że Republika Grecka nie dokonała rejestracji ChNP na poziomie Unii dla suszonych winogron kategorii „Gulf", jeżeli ich jakość i cechy charakterystyczne są tak ważne dla konsumentów, iż należało zakazać w sposób bezwzględny wprowadzania wszelkiego innego typu suszonych winogron na terytorium drugiej strefy rejonu A [46]. Argument rządu greckiego, który twierdzi, że celem jest ochrona jakości i propagowanie walorów produktów, osłabiony jest faktem, że ustawa 553/1977 nie zawiera żadnego przepisu mającego bezpośredni związek z jakością rodzynek „Gulf". Nie przewiduje ona również środków, które można by w mniejszym lub większym stopniu uznać za równoważne ze specyfikacją.

66. Tymczasem samo zapewnienie ochrony jakości produktu, który cieszy się szczególną renomą w danym państwie członkowskim, a nie posiada ChNP, nie wystarczy, aby stanowić nadrzędny wymóg. Trybunał orzekł to już w swoim wyroku Alfa Vita Vassilopoulos i Carrefour-Marinopoulos [47]. Odmienne rozstrzygnięcie spowodowałoby powstanie – moim zdaniem – zbyt dużego ryzyka, że państwa członkowskie będą w stanie uzasadnić budzące wątpliwości środki naruszające swobodny przepływ towarów, podnosząc

46 — Ten brak ChNP zarówno na szczeblu krajowym, jak i na szczeblu Unii jest tym bardziej zdumiewający, że taka nazwa została zarejestrowana dla odmiany rodzynek produkowanych w rejonie B (zob. pkt 10 niniejszej opinii).

47 — Zobacz wyrok z dnia 14 września 2006 r. w sprawach połączonych C-158/04 i C-159/04 Alfa Vita Vassilopoulos i Carrefour-Marinopoulos, Zb.Orz. s. I-8135, w którym Trybunał orzekł, że „[c]o się tyczy […] uzasadnienia opartego na celu w zakresie jakości, należy stwierdzić, że utrudniający swobodny przepływ towarów środek krajowy nie może zostać uzasadniony jedynie na tej podstawie, że ma na celu wspieranie sprzedaży artykułów spożywczych wysokiej jakości. Aby uzasadnić przeszkodę dla swobodnego przepływu towarów, cel taki może zostać uwzględniony wyłącznie w powiązaniu z innymi wymogami uznanymi za nadrzędne, takimi jak ochrona konsumentów lub zdrowia" (pkt 23).

ochronę jakości lub renomy, a sąd wspólnotowy nie miałby możliwości dokonania jej kontroli czy weryfikacji. W przypadku niniejszej sprawy i jak podkreśliła to skarżąca w postępowaniu przed sądem krajowym w swoich uwagach pisemnych, przyjęcie, iż ochrona jakości suszonych winogron „Gulf" stanowi wzgląd nadrzędny, pomimo że nie posiadają one ChNP, oznaczałoby przyznanie Republice Greckiej prawa do wprowadzenia niemożliwych do przekroczenia granic wewnętrznych w celu zagwarantowania rzekomej czystości niektórych produktów. Takie rozstrzygnięcie powinno również dawać prawa pozostałym państwom członkowskim. Natomiast tego rodzaju podział terytoriów krajowych w zależności od produkcji o interesie lokalnym jest zupełnie sprzeczny z duchem postanowień traktatu w zakresie swobodnego przepływu towarów, tym bardziej że prawo Unii dostarcza konieczne narzędzia w celu uznania i kontrolowanego propagowania walorów produktów, które z uwagi na ich szczególną jakość, ich charakter regionalny lub know-how konieczne do ich produkcji mogą podlegać ochronie.

67. Rejestracja ChNP wymaga bowiem w zamian zobowiązania producentów do przestrzegania określonych zobowiązań, zawartych w szczególności w specyfikacji. W przypadku przepisów greckich, sytuacja wydaje mi się bardziej asymetryczna: stwierdzona została wysoka jakość rodzynek „Gulf" bez dostarczenia przy tym szczególnie przekonywających dowodów na poparcie tej tezy. Zgodnie z przepisami ustawy 553/1977 ich wysoka jakość może być zagwarantowana wyłącznie zakazem wprowadzania, magazynowania i konfekcjonowania w innym rejonie. Jednak ustawa nie nakłada na producentów żadnych obowiązków w celu zapewnienia ochrony jakości. Przepływ ich produktów został ograniczony i nie mają oni korzyści w postaci ChNP.

68. Rząd grecki opowiada się zasadniczo za rozszerzeniem orzecznictwa Trybunału dotyczącego uzasadnienia środka o skutku równoważnym do ograniczenia ilościowego w wywozie w przypadku ChNP zarejestrowanej na szczeblu Unii i objęcie nim każdego odpowiadającego temu prawa dotyczącego jakości i renomy w kraju, które ustawa krajowa uznaje za godne ochrony. Celem byłaby ochrona jakości, autentyczności i renomy produktów. Jestem jednak przekonany, że wobec braku zarejestrowanej ChNP dla suszonych winogron odmiany „Gulf" i z powodów przedstawionych powyżej takie rozszerzenie nie byłoby wskazane, a wskazany cel nie może stanowić nadrzędnego wymogu, mogącego uzasadnić środek krajowy sprzeczny z art. 29 WE.

69. Pozostaje jeszcze ustalenie, czy w niniejszej sprawie może być użytecznie podniesiony inny nadrzędny wymóg, jakim jest ochrona konsumentów [48], a który został

48 — Ochrona konsumentów została bowiem uznana przez Trybunał za zgodny z prawem cel interesu ogólnego, który może uzasadnić ograniczenie swobodnego przepływu towarów (zob. ww. wyrok w sprawie Gysbrechts i Santurel Inter, pkt 47 i przytoczone tam orzecznictwo).

dopuszczony przez Trybunał w ww. wyroku w sprawie Alfa Vita Vassilopoulos i Carrefour-Marinopoulos [49]. Rząd grecki nie przedstawił żadnego faktu, który byłby przykładem nadużyć szerzących się w szczególności na rynku suszonych winogron korynckich, które uzasadniałyby szczególną ochronę konsumentów suszonych winogron. Wobec braku wystarczających elementów do sądu krajowego należy dokładne sprawdzenie, czy ochrona konsumentów jest rzeczywiście celem przepisów krajowych.

70. Jednak nawet przy założeniu, że ochrona konsumentów stanowi ten nadrzędny wymóg, który może stanowić podstawę uzasadnionego charakteru art. 1 ust. 2 ustawy 553/1977, należy jeszcze sprawdzić, czy ten środek jest proporcjonalny do zamierzonego celu.

3. W przedmiocie proporcjonalnego charakteru zakazu przywozu, magazynowania, konfekcjonowania, a następnie wywozu pomiędzy strefami rejonu A oraz zakazu przywozu, magazynowania, konfekcjonowania, a następnie wywozu pomiędzy rejonem A i rejonem B

71. Na wstępie muszę podnieść, że sąd krajowy sam dokonał oceny proporcjonalnego charakteru art. 1 ust. 2 ustawy 553/1977 oraz że żadne ze skierowanych pytań prejudycjalnych nie dotyczy bezpośrednio tej kwestii. Niemniej jednak udzielenie odpowiedzi na pytanie trzecie wymaga refleksji dotyczącej testu na proporcjonalność. Przekonanie to jest zresztą poparte faktem, że wszystkie zainteresowane strony, które wzięły udział w postępowaniu pisemnym przed Trybunałem, z wyjątkiem rządu greckiego, przedstawiły uwagi w tym zakresie.

72. Uwzględniając badanie, jakie przeprowadził sąd krajowy, jak to wynika z postanowienia o skierowaniu wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, należy – moim zdaniem – zastanowić się, czy przeprowadzony test na proporcjonalność był wystarczająco dogłębny.

73. Przypomnę w tym względzie, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, „aby taka regulacja krajowa była zgodna z zasadą proporcjonalności, należy zbadać nie tylko, czy zastosowane w niej środki są właściwe do zapewnienia realizacji zamierzonych celów, lecz również czy nie wykraczają one poza to, co niezbędne do osiągnięcia tych celów” [50]. Innymi słowy, należy sprawdzić, czy nie można wprowadzić środków wystarczająco skutecznych [51] pod względem ochrony konsumentów

49 — Zobacz pkt 66 niniejszej opinii.

50 — Wyżej wymienione wyroki: w sprawie Alfa Vita Vassilopoulos i Carrefour-Marinopoulos, pkt 22 i przytoczone tam orzecznictwo; w sprawie Gysbrechts i Santurel Inter, pkt 51.

51 — A nie równie skuteczne: zob. pkt 78 niniejszej opinii.

(co się tyczy art. 1 ust. 2 ustawy 553/1977) lub ochrony praw własności przemysłowej i handlowej (co się tyczy art. 1 ust. 4 tej ustawy), lecz mających mniej restrykcyjny wpływ na handel wewnątrzwspólnotowy.

74. Zanim zostanie zbadany aspekt techniczny tej kwestii, chciałbym zacząć od aspektu logicznego. Rejon B produkuje suszone winogrona jakości najwyraźniej powszechnie znanej jako niższa od jakości winogron z rejonu A, a mający w nim siedzibę producenci mają prawo przetwarzać, magazynować, konfekcjonować, a następnie wywozić winogrona pochodzące z *całego* rejonu A; jedyną konsekwencją jest spoczywający na tych producentach obowiązek informowania, za pomocą określonego sposobu etykietowania, że wprowadzane do sprzedaży rodzynki są mieszanką suszonych winogron. Według przepisów krajowych region produkujący suszone winogrona niższej jakości ma prawo przetwarzać suszone winogrona wyższej jakości. Uwzględniając związane z tym wyższe koszty producentów (którzy w celu uzyskania mieszanki mogą kupować suszone winogrona korynckie wprawdzie lepszej jakości, lecz przez to droższe), ryzyko oszustwa jest ograniczone, a wprowadzanie w błąd wyeliminowane przez narzucenie producentom obowiązku odpowiedniego etykietowania.

75. Tymczasem możliwe jest zastosowanie tej logiki mutatis mutandis do rejonu A. Ponieważ suszone winogrona produkowane w strefie A, w której ma siedzibę Fragkopoulos, uznawane są za niższej jakości w stosunku do winogron produkowanych w pierwszej strefie rejonu A i chronionych ChNP „Vostiza", nie rozumiem, jaki powód mógłby jeszcze uzasadniać odnoszący się do producentów z drugiej strefy rejonu A zakaz przetwarzania suszonych winogron produkowanych w pierwszej strefie rejonu A (które ewentualnie utracą swoją ChNP), których obowiązują warunki etykietowania analogiczne do warunków obowiązujących producentów z rejonu B, którzy mieszają suszone winogrona. W takich okolicznościach należy zbadać spójność i konsekwencję charakteru regulacji krajowej w stosunku do zamierzonego jakoby celu [52].

76. Co się tyczy środków technicznych pozwalających rozróżnić różne odmiany suszonych winogron korynckich, na podstawie argumentów i świadectw naukowców, które zostały mu przedstawione przed różne strony, sąd krajowy stwierdził niewystarczający charakter poszczególnych typów możliwych kontroli. Sąd krajowy jest w stanie najlepiej dokonać oceny celności argumentów przedstawionych przez strony. Jednakże uważam, że przy okazji dokonywania tej oceny powinien on mieć na względzie dwa elementy.

52 — W rozumieniu orzecznictwa Trybunału: zob. wyrok z dnia 6 listopada 2003 r. w sprawie C-243/01 Gambelli i in., Rec. s. I-13031, pkt 67; opinię rzecznika generalnego Y. Bota do wyroku z dnia 3 czerwca 2010 r. w sprawie C-203/08 Sporting Exchange, Zb.Orz. s. I-4695, pkt 69 i nast. opinii.

77. Po pierwsze, Fragkopoulos potwierdziła na rozprawie, że nie jest jej zamiarem mieszanie suszonych winogron korynckich, które mógłby nabyć w innych rejonach, z winogronami z rejonu jej produkcji. W tym względzie należy wspomnieć argument podniesiony przez rząd niderlandzki w jego uwagach pisemnych: sąd krajowy powinien starać się zastanowić, czy zamiast bezwzględnego zakazu przepływu suszonych winogron pomiędzy rejonami, ze znanym już wpływem na wymianę handlową w wywozie, nie jest możliwe zobligowanie producentów suszonych winogron korynckich do posiadania odrębnych linii produkcyjnych, a nawet odrębnych magazynów, w których byłyby magazynowane, przetwarzane i konfekcjonowane wyłącznie suszone winogrona korynckie tego samego pochodzenia.

78. Sąd krajowy wyjaśnia również, że kontrola wizualna (metoda obserwacji przez kontrolera jakości) może być uważana za środek mniej restrykcyjny, a pozwalający określić pochodzenie winogron. Natomiast stoi on na stanowisku, że „o ile ta metoda może stanowić środek łagodniejszy niż zakazy [ustanowione ustawą 553/1977], nie jest ona […] środkiem równie skutecznym, o skutku równoważnym z zakazami” [53]. Sądzę jednak, że wobec istnienia zakazów sąd krajowy powinien zrezygnować z zamiaru zidentyfikowania środków „równie skutecznych”, ponieważ nic nie jest porównywalne ze skutecznością bezwzględnego zakazu. Właściwie sam duch przepisów greckich mógłby zostać poddany ponownej ocenie, a sąd krajowy mógłby w stosunku do tych okoliczności zbadać, czy w miejsce zbyt restrykcyjnego mechanizmu prewencyjnego nie jest możliwe ustanowienie mechanizmu represyjnego opartego na niezapowiedzianych kontrolach wizualnych przeprowadzonych in situ, które wydają mi się w mniejszym stopniu naruszać swobodę przepływu towarów (tym bardziej że każdy wyjątek od zakazu przewidzianego przez traktat musi być interpretowany w sposób ścisły [54]) i możliwe do wprowadzenia stosunkowo łatwo, uwzględniając chociażby ograniczoną ilość producentów suszonych winogron, obecnych w rejonie A [55]. Powtarzam jednakże, że wyłącznie sąd krajowy jest w stanie ocenić minimalną skuteczność tego typu kontroli.

79. Wobec powyższego na pytanie trzecie proponuję udzielić odpowiedzi, iż ochrona produktu określonego geograficznie przez prawo krajowe państwa członkowskiego, któremu nie przyznano możliwości korzystania ze szczególnej nazwy odróżniającej,

53 — Zobacz pkt 22 postanowienia odsyłającego.

54 — Wyroki: z dnia 14 grudnia 1972 r. w sprawie 29/72 Marimex, Rec. s. 1309, pkt 4; z dnia 25 stycznia 1977 r. w sprawie 46/76 Bauhuis, Rec. s. 5, pkt 12; z dnia 5 lutego 2004 r. w sprawie C-95/01 Greenham i Abel, Rec. s. I-1333, pkt 40; z dnia 28 stycznia 2010 r. w sprawie C-333/08 Komisja przeciwko Francji, Zb.Orz. s. I-757, pkt 87.

55 — W czasie rozprawy Fragkopoulos potwierdziła, że na terytorium drugiej strefy rejonu A obecnych jest tylko czterech lub pięciu producentów, podczas gdy wyłącznie dwóch producentów produkuje suszone winogrona korynckie „Vostizza” w pierwszej strefie rejonu A. Ponieważ mieszanki są dozwolone w rejonie B, niezapowiedziane kontrole miałyby być przeprowadzane wyłącznie w rejonie A.

wskazującej jego ogólnie rozpoznawaną wyższą i wyjątkową jakość związaną z jego pochodzeniem z określonego rejonu geograficznego, nie stanowi uzasadnienia jako ochrona własności przemysłowej i handlowej w rozumieniu art. 30 WE ani też nadrzędnego względu interesu ogólnego, który może uzasadnić środek zakazany przez art. 29 WE. Trybunał orzekł jednak, że ochrona konsumentów może stanowić taki nadrzędny wzgląd, ale do sądu krajowego należy upewnienie się, czy przepisy krajowe rzeczywiście służą temu celowi. Ponadto uwzględniając, że każdy wyjątek od zakazu przewidzianego przez traktat musi być interpretowany w sposób ścisły, sąd krajowy zobowiązany jest ocenić proporcjonalny charakter spornego środka krajowego, badając alternatywne środki, które w mniejszym stopniu stanowiłyby przeszkodę w swobodzie przepływu suszonych winogron korynckich produkowanych na terytorium danego państwa członkowskiego.

VI — Wnioski

80. W świetle wszystkich powyższych rozważań proponuję, aby Trybunał udzielił następujących odpowiedzi na pytania zadane przez Simvoulio tis Epikratias:

1) Przedsiębiorstwo będące w sytuacji skarżącej w postępowaniu przed sądem krajowym, to jest przedsiębiorstwo przetwórstwa i konfekcjonowania suszonych winogron mające siedzibę w określonym regionie państwa członkowskiego, w którym to regionie ustawa krajowa zakazuje wprowadzania, w celu przetworzenia i konfekcjonowania, różnych odmian suszonych winogron pochodzących z innych regionów tego państwa, co sprawia, że omawiane przedsiębiorstwo nie może dokonywać wywozu przetwarzanych przez siebie suszonych winogron ww. odmian, może powołać się przed sądem na to, że przepisy prawne pozostają w sprzeczności z art. 29 WE.

2) Zarówno takie krajowe przepisy ustawowe jak przepisy ustawy 553/1977 dotyczącej środków ochrony i pomocy w wywozie suszonych winogron korynckich, które zakazują wprowadzania, magazynowania i przetwarzania suszonych winogron pochodzących z różnych regionów państwa na terytorium określonego regionu, w którym zezwala się wyłącznie na przetwarzanie winogron wyprodukowanych lokalnie, z zamiarem ich późniejszego wywozu, jak i przepisy, które zastrzegają możliwość przyznania chronionej nazwy pochodzenia zarejestrowanej na szczeblu Unii wyłącznie dla winogron, które poddano przetworzeniu i konfekcjonowaniu w określonym regionie, w którym je pozyskano, stanowią środki o skutku równoważnym do ograniczeń ilościowych w wywozie, zakazane art. 29 WE.

3) Ochrona produktu określonego geograficznie przez prawo krajowe państwa członkowskiego, któremu nie przyznano możliwości korzystania ze szczególnej nazwy odróżniającej wskazującej na jego ogólnie rozpoznawaną wyższą i wyjątkową jakość związaną z jego pochodzeniem z określonego rejonu geograficznego, nie stanowi uzasadnienia jako ochrona własności przemysłowej i handlowej w rozumieniu art. 30 WE ani też nadrzędnego względu interesu ogólnego, który może uzasadnić środek zakazany przez art. 29 WE. Trybunał orzekł jednak, że ochrona konsumentów może stanowić taki nadrzędny wzgląd, ale do sądu krajowego należy upewnienie się, czy przepisy krajowe rzeczywiście służą temu celowi. Ponadto uwzględniając, że każdy wyjątek od zakazu przewidzianego przez traktat WE musi być interpretowany w sposób ścisły, sąd krajowy zobowiązany jest ocenić proporcjonalny charakter spornego środka krajowego, badając alternatywne środki, które w mniejszym stopniu stanowiłyby przeszkodę w swobodzie przepływu suszonych winogron korynckich produkowanych na terytorium danego państwa członkowskiego.